

Julkaistu Lapin Kansan Alakerta-palstalla 22.4.2020

Kirsi-Marja Korhonen

Miten poronhoito, matkailu ja metsätalous sopivat yhteen?

Lapissa on kolme merkittävää elinkeinoa, joiden toiminta perustuu samojen alueiden laajaan päällekkäiskäyttöön. Lapin maa-alasta suurin osa, kaksi kolmasosaa, on valtion maita. Poronhoitoa on koko tällä alueella. Kolmasosa maista on metsätaloussikäytössä. Matkailu laajenee jatkuvasti uusille alueille.

Elinkeinojen erilaisten tavoitteiden sovittaminen yhteen kuvaan edellyttää yhä parempaa yhteistyötä, uusia menetelmiä ja neuvottelevaa ongelmanratkaisua. Yhteensovittaminen ei tapahdu lisäämällä konsulttien vetämiä ”äänestystyöpajoja”, eikä edes perustamalla työryhmiä, vaan työssä tarvitaan uusia, monialaista yhteistyötä palvelevia rakenteita ja erityistä ympäristösovittelun prosessiosaamista.

Elinkeinojen yhteensovittaminen Lapissa on mennyt yhä enemmän yhteissuunnittelun suuntaan. Metsäsektorilla toimii alueellinen metsäneuvosto ja alueellista metsäohjelmaa (AMO) laaditaan yhteistyössä eri intressiryhmien kanssa. Valtion mailla yhteensovittamisen keskeinen prosessi on luonnonvarasuunnittelu, jossa yhteistyössä sidosryhmien kanssa määritetään valtion maiden käytön ja suojelun tavoitteet ja toimenpiteet.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen perustuu alue-ekologiseen suunnitteluun, jossa määritetään luonto-, riista-, kulttuuri-, maisema- ja virkistysarvojen sekä poronhoidon asettamia rajoitteita metsätalouden toimintaan. Matkailualueilla toimivat paikalliset yhteistyöryhmät ovat kehittäneet yhteissuunnittelun mallia. Poronhoidon ja metsätalouden yhteistyö on aktiivista vuorovaikutusta. Paliskunnilla on mahdollisuus vaikuttaa kaikkiin valtion maiden hakkuisiin ja tähän yhteistyöhön kehitetään uusia vuorovaikutteisia työkaluja.

Neuvotteluosapuolten kokemus kuulluksi tulemisesta, vaikuttavuudesta ja yhdessä sovitun pitävyydestä on avainasemassa. Suunnitteluprosessien rakenteet ja menettelyt voivat joko edistää luottamusta ja vuorovaikutusta - tai joskus jopa heikentää sitä. Yhteistyöhön osallistuvien roolit, resurssit ja tietopohja saattavat olla hyvin erilaisia.

Ympäristösovittelun keinoihin kuuluu yhteistoiminnallinen suunnittelu. Se on ytimeltään ongelmanratkaisua, jossa erilaiset, keskenään riippuvaiset sidosryhmät ratkovat yhdessä luonnonvaroihin ja ympäristöön liittyviä erimielisyyksiä yhteisymmärrystä rakentaen ja ratkaisuja hakien. Ongelmanratkaisua opastaa ja ohjaa puolueeton sovitteluasiantuntija, joka ei esitä ratkaisuja, vaan joka huolehtii prosessin rakenteesta ja toimii kaikkien osallistujien tukena yhteistyön onnistumiseksi.

Yhteinen näkemys metsien monista arvoista ja niiden yhteensovittamisesta alueellisella ja paikallisella tasolla ei voi syntyä ilman kaikkien osallisten joustavuutta ja tahtoa yhteensovittamiseen. Yhteinen tahto perustuu vuorovaikutteisuuteen ja keskinäisriippuvuuden tunnistamiseen.

Yhteistoiminnallinen suunnittelu on käytännön työkaluna metsäalalla muun muassa Oregonissa, missä on pitkät perinteet ja toimivat rakenteet yhteiskunnalliseen sovittelutyöhön NPCC:n (National Policy Consensus Center) kautta. Liittovaltion metsiä Oregonissa hallinnoi U.S. Forest Service. Sen keskeinen huoli ja peruste ympäristösovittelun menetelmien käyttöön on ollut yhteiskunnan luottamuksen ja sosiaalisen hyväksynnän saavuttaminen metsätalouden toimille.

Metsähallitus on alkanut kehittää toimintaansa muun muassa Oregonin mallien mukaan. Suuri osa henkilöstöstä on jo saanut koulutusta yhteistoiminnan ja vuorovaikutuksen parantamiseksi erilaisissa yhteensovittamisen kysymyksissä. Yhteistyötä metsätalouden ja ympäristöjärjestöjen kanssa on alettu kehittää ympäristösovittelun asiantuntijan ohjaamana ensin Kainuussa, ja jatkossa myös muualla maassa.

Saamelaisalueen metsäpaliskuntien, Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen kanssa on yhteistyössä käynnistetty konfliktikartoitus, jossa ympäristösovittelun asiantuntijat haastattelevat eri osapuolia ja laativat sen pohjalta toimenpidesuosituksia, muun muassa tulevaa saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarasuunnitelmaa varten.

Metsähallituksen toimintatapojen kehittämisen tavoitteena on luoda ja rakentaa yhteisymmärrystä ja yhdessä tehtyjä ratkaisuja, jotta Lapin kolme suurta elinkeinoa voisivat kaikki toimia samassa kuvassa ja jotta yhteistyö ympäristöjärjestöjen kanssa paranisi. Elinkeinojen onnistunut yhteensovittaminen on perusta kestäväälle tulevaisuudelle.

Kirsi-Marja Korhonen MMT, Aluejohtaja Metsähallitus Metsätalous Oy

Kirjoittaja toimii Lapin liiton EAKR-rahoittamassa Arktinen älykäs metsäverkosto-hankeessa.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

